

Hjalmar Söderberg: Doktor Glas

Foptrdította: Papolczy Péter

Polar könyvek, 2008

A Doktor Glas első ízben 1905-ben jelent meg nyomtatásban, és hatalmas botrányt kavart. Ezen nem csodálkozom, mivel témaválasztása olyannyira messze megelőzte korát, hogy sem a kortársak, sem a kritikusok sem tudtak mit kezdeni vele. Házasságtörés, a halálhoz való jog, a vallás megkérdőjelezése, egyházi személyek emberi mivolta, erkölcs és önértékelésünk talmisága – csupa olyan kérdés, amin még manapság is elcsámcsog a média, az egyén pedig zavartan közhe-lyek után nyúl, ha erről kérdezik.

<http://www.litera.hu/hirek/hjalmar-soderberg-doktor-glas>

A fordítónak van egy újabb alkotása: <http://kotvefuzve.postr.hu/arne-dahl-misterioso-kritika>

Milyen szaga van Svédországnak?

A szálak viszont összefutnak 2013.03.31. <http://www.konyv7.hu/magyar/menupontok/felso-menusor/>

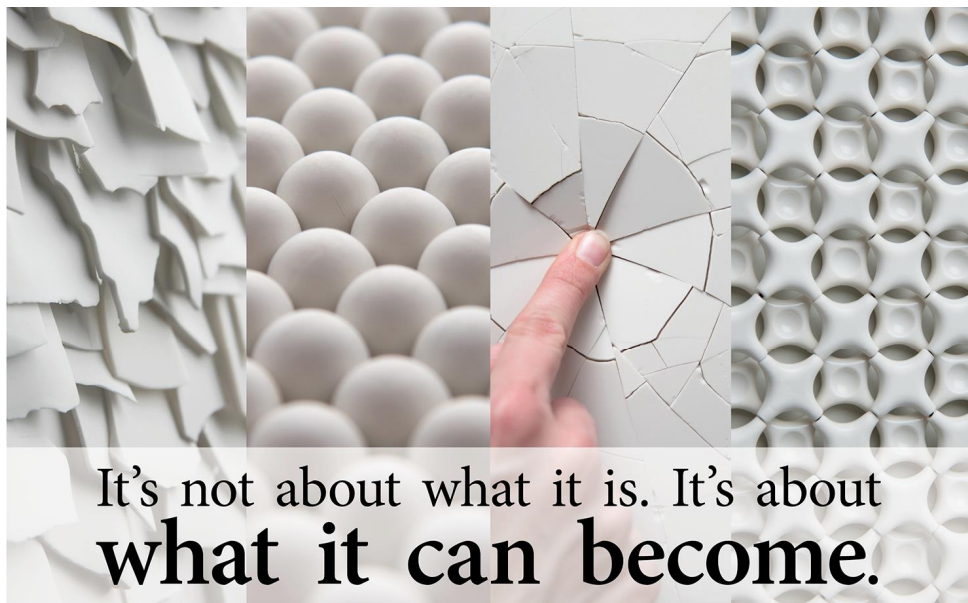
folyoirat/a-skandinav-krimiken-innen-es-tul-

Papolczy Péter legutolsó fordítása Gabi Gleichmann *A halhatatlanság elixirje* című kötete. Szerzője Budapesten született, szülei 1968-ban úgy döntöttek, hogy Svédországban maradnak és disszidáltak. Gabi Gleichmann felcseperedve neves kulturális újságíró lett Svédországban, innen karrierje csúcán Norvégiába költözött, ahol könyvkiadóként dolgozik. Többek közt Nádas Péter regényeit jelenteti meg norvég nyelven. Vaskos regényét norvégül írta, mely közel 1000 év történetét meséli el. Egy lóditásokkal teli mesés történet egy család és közvetve Európa történetéről. A cselekmény középpontjában a szefárd-askenázi Spinoza család áll, akik generációról generációra átörökítik a halhatatlanság elixírjének titkát, azzal a megkötéssel, hogy a receptet sosem használhatják fel.

A könyvbemutatón a vendégek azokról a krimikről beszélgettek, melyeknek magyarországi megjelenéséhez fordítóként, kiadóként kapcsolódtak. Így került szóba Lars Kepler sötét, borzongató thrillere, *A hipnotizőr* és másik kötete, a *Paganini szerződés*, mely Stieg Larsson Millenium trilógiájához hasonlóan a gazdasági és politikai elit összefonó-

dásáról szól. Beszéltek még Jens Lapidus *Instant dohány* című könyvéről, mely a koka-incsempészek világába kalauzolja el az olvasót, és bemutatja a svéd alvilágot. Majd végül Tamás Gellért *A lézeres gyilkos* című kötetéről, melyben a magyar származású szerző egy megtörtént esetet írt meg. A gyilkos következetesen bevándorlókat ölt meg. A rendőrség hónapokig tehetetlenül állt az ügy előtt. Mikor elfogták egyedül Tamás Gellértnek volt hajlandó nyilatkozni a börtönben. A kötet egyrészt a nyomozást, másrészt a gyilkos történetét beszéli el, miközben az eseményekkel párhuzamosan bekövetkező politikai fordulatokról is beszámol.

A beszélgetés végén a szakemberek helyt adtak a kérdéseknek is. Az egyik vendég arra kérdezett rá, hogy van-e jellegzetes ismertetőjegye a skandináv irodalomnak, vagy a fogalom mindössze azokat a műveket jelöli, melyek Európa északi részén születnek.

Ceramic objects are commonly made to address basic functionalities and be visually appealing. In this project the focus is on the senses that are excluded in the process of perception, like the touch, sound, expectations, balance, movement, weight... the very feeling of the material. Therefore all these objects are made to be touched and experienced closely.

I play with the expectations we have towards ceramics and turn them into the confusion we feel when the expectation is not fulfilled, capturing the moment of unknown in a known permanent material and lift the experience into the space. It becomes a platform for surprise, reevaluation and reconsideration. With my experimental pieces I hope bring the material closer to the human body, awake curiosity and trigger the critical thinking towards our surrounding.

Imre Eszter munkái egy képz m vészeti kiadványban

Széttört darabok összegyűjtése

(Magdalena Tutka-Gwózdź:
Shattered mirror – The problem of Identity in
the Post-Yugoslav Documentary*)

Vajon képes-e a dokumentumfilm az identitás kifejezésére? Tud-e reflexiókat adni egy háború sújtotta, multikulturális régióról? Többek között ezekre a kérdésekre keresi a választ Magdalena Tutka-Gwózdź lengyel író, aki a krakkói Jagelló Egyetemen megvédett, majd oslói egyetemi kutatásaival kibővített doktori dolgozatát öntötte könyv formájába. A szerző nem kisebb feladatra vállalkozik, mint hogy nagyjából százötven, 1991 és 2009 között, Jugoszlávia felbomlása után elkészült dokumentumfilmet elemezve alkosson teljes képet a térség komplex problémáiról. A vaskos olvasmány szerzőjét legfőképp a volt Jugoszlávia széthullása után

függetlenné váló nemzetek identitásának sokrétűsége foglalkoztatja, és meglátása szerint ennek hiteles ábrázolására a dokumentumfilm a legalkalmasabb eszköz. Részletesen elemzi a délszláv háborút, illetve Koszovó bombázásának politikai, társadalmi és kulturális hatásait is, ám a hangsúlyokat mindvégig az identitás helyzetére fekteti, annak nehézségeit kutatja, és azok szerint strukturálja a filmeket.

Mielőtt a kiválasztott alkotások elemzéséhez hozzáfogna, a szerző az identitást történelmi kontextusba helyezi. Tüzetesen megvizsgálja, hogy a nemzetek azonosságtudatát miképpen formálta a délszláv háború, valamint a volt Jugoszláv államok hogyan közeledtek az Európa Unióhoz. Ugyanígy tesz, mikor olyan egyéb területekre is kitér, amelyek szintén döntően befolyásolták a nemzetek identitásának alakulását. Ezek az új folklorizmus, a nyelv kultusza, a kultúra újraértelmezése, a vallás, mint az identitás egyik legfontosabb erősítője, a mitológiák feléléde (a szerző valamennyi nemzetét röviden összefoglalja), valamint a történelem újrafelfedezése, a második világháború és más traumák feldolgozása. A tartalmas és izgalmas, ám kissé hosszúra nyúló bevezető fejezetek után következnek a filmelemzések, melyek a könyv leginkább érdekesítő szakaszai közé tartoznak. A szerző az identitások alapján, interdiszciplináris, több szintű metódus szerint csoportosít: minden fejezetet egy, az adott témához szorosan kapcsolódó identitás elmélettel indít, majd folytatja a filmek tematikájának bemutatásával és formai elemzésével (hangok, zene, beállítások).

A dokumentumfilmek analizálásával elsősorban nem művészi vagy informális értékei-

ket akarja kiemelni, hanem a különféle nézőpontok és megközelítések vizsgálatán keresztül az identitás szerteágazó problémáira szándékozik rávilágítani. Ilyenek, csupán néhány példát említve, a kollektív identitás szakasza, mely olyan csoportokról szól, akiket szorosan összeköt egy közös eszme vagy értékrend, legyen az akár egy istenített focicsapat, mint a Dinamo Zágráb (BBB), egy kormányellenes tüntetés (Le a maszkokkal), de ide tartoznak olyan nemzetközi, közösségteremtő sportesemények is, mint az 1984-ben lebonyolított szarajevói téli olimpia, melynek dicsőségét és a város évekkel későbbi pusztulását ütközteti a *Nyolc évvel később* című dokumentumfilm. Említésre méltó továbbá a nemzeti identitással foglalkozó műveket magába foglaló fejezet, melyben a volt Jugoszláv identitás és a nacionalizmus tematikája egyaránt terítékre kerülnek. *A testvériség és egyetértés útja* alkotói a teljes régiót – Szlovéniától Macedóniáig – átutazva kérdezik az újukba kerülő helyi lakosokat a volt Jugoszláviáról, a testvériség mítoszáról, és az azóta eltelt változásokról, *Az én országom (csak belső használatra)* rendezője pedig, nem titkolt politikai célokkal, élesen szembeállítja Slobodan Milošević propagandabeszédeit a valósággal a 2000-es szerbiai tüntetések idején. Az etnikai identitás fejezetébe pedig a roma közösségek, például a Koszovóból Belgrád külvárosába menekülők sorsát bemutató *Szép Dyana*, illetve a tömeges etnikai gyilkosságokat feldolgozó darabok kerültek, mint a *Pavilon 22*, mely az elkövetők, és az áldozatok rokonai szempontjainak összeütköztetésével rekonstruálja az 1991-es pakraci esetet, mikor a horvát különleges rendőri egység szerb lázadókat vallatott és gyilkolt le.

Különösen érdekes rész a vallási identitás problémáit körüljáró szakasz, hogy miképpen formálja az identitást, az egyén személyiségét, illetve hogyan változik a vallás napjainkban, a modernizáció világában, mennyiben erősíti, vagy gyengíti az identitástudatot. A leginkább figyelemre méltó darab ebből a fejezetből a *Nagykövetek nyelveket tanulnak* című film, mely sajátos történetében három, muzulmán vallású bosnyák testvérpár sorsát ábrázolja, akik közül ketten egy szarajevói árvaházból egy olasz intézetbe kerülnek, ahol szembesülnek a kereszténység tanaival. Noha idővel az identitásukat a tapasztalatok, az olasz nyelv, és egy másik vallás elsajátítása nagymértékben megváltoztatta, harmadik testvérüktől, aki otthon maradt, nem távolodtak el, hanem, hitbeli fordulásuk ellenére, rendszeresen tartják a kapcsolatot. Hasonlóképpen izgalmas a nemi identitás fejezete is, mely külön hangsúlyt fektet a női identitásra és annak a médiában létrehozott hamis képére, valamint a homoszexualitásra. Az *Eltorzult tükröképek* például a médiában kialakult nőkép körüli problémákat vizsgálja, a *Gay Pride – Zagreb 2002* pedig a 2002-es zágrábi melegfelvonulás eseményeit mutatja be.

Ahogy a néhány kiemelt fejezet is mutatja, a szerző rendkívül alapos, szinte minden területre kiterjedő kutatói munkát végzett, mely egyaránt foglalkozik a térség múltjával, jövőjével, társadalmi problémáival, a felbomlás utáni új jelenségekkel, és nem utolsósorban az identitás kérdés komplexitásával. Elemzései messzemenőig izgalmasak, olvasóját az adott művek megtekintésére inspirálja, noha a tartalmi leírások itt-ott nem teljesen világosak. Nem egyértelmű a megfogalmazás például a *Menekülés* című film kapcsán, melyben a NATO bombázások elől fiaival Amerikába menekülő édesanya,

akiben a szeptember 11-i terrortámadások idézték fel a háborús emlékeket, miért kényeserült arra, hogy ismét repülőre üljön és hazautazzon. A szerzőnő igyekezett olyan műveket kiválogatni, melyek az adott szereplők elbeszélései, valamint a beállítások, hanghatások és háttérzenék együttesével fejezik ki az identitást. Kiemeli, hogy filmeknek nemcsak művészi, hanem társadalmi jelentőségük is van. Noha egy vagy több dokumentumfilm társadalomra mért hatását szinte lehetetlen felmérni, mindenképpen érdemes lett volna kitérni arra is, hogy az elemzett filmek hol foglalnak helyet az adott ország filmművészetében, kaptak-e rangos elismeréseket, eljutottak-e külföldi fesztiválokra. A dokumentumfilm optimális műfaj a múlt traumáinak feldolgozásához, aktuális társadalmi problémák és az identitás kifejezéséhez, amit a szerzőnő nem egyszer igazol könyvében beemelve a rendkívül érdekes filmeket, ám hiányzik az adott ország filmművészetére gyakorolt hatásainak ismertetése.

Mindezen apróbb hiányosságok ellenére a könyv hiánypótlónak tekinthető a filmes szakirodalomban, hiszen – és érdemei ebből a szempontból elvitathatatlanok – egy korábban kevésbé feltárt térség dokumentumfilmjeiről fest teljes, átfogó képet. Az írás akkurátusan és értő módon illeszti össze egy valaha egységes ország szétesése után jellemző különféle identitás problémákat, és rámutat, hogy a filmek nemcsak nyíltan beszélnek az átalakuló azonosságutadról, hanem kritikuskak is az eddigi mintákkal, sőt, megkísérelnek újakat létrehozni. A szerző ezért is választotta a dokumentumfilmeket, mert talán hozzájárulhat a múlt traumáinak feldolgozásához, az identitás újjáépítéséhez egy demokratikus, multikulturális társadalomban.

Zalán Márk

** Mind a kötet, mind a recenzió szerzője hosszabb időt töltött az Oslói Egyetem Média és kommunikációs intézetében. Közös munkánk során, különféle filmes témákban dolgoztunk együtt. Márk (és még néhány évfolyamtársa a Pécsi Tudományegyetemről) járt korábban az Intézetünkben, s a kötelező óralátogatásokon túl rész vett a dokumentumfilm készítői foglalkozásaimon, és végül társaival doku-portrét készített egy norvég galériatulajdonos festőnőről.*

A lengyel származású Magdalena munkatársam volt. Az az én szerepem abban állt, hogy a magyar dokumentumfilmes hagyományokról s a jelenleg is virágzó magyar filmjelenről tájékoztassam, és segísem őt a tanításban és a könyve megírásában. Magdalena Tutka-Gwóźdź 1980-ban született Lengyelországban, Krakkó közelében, ahol a Zeneakadémián Kreativitás, Zeneprezentálás-és tanítás szakán, majd a Jagiello Egyetem doktoriskolájában Filmelmélet szakán végezte felsőfokú tanulmányait. Két évig volt lektor az Oslói Egyetem Média és kommunikációs Intézetében.

2009 óta él Norvégiában. A zene és a film foglalkoztatja leginkább, s e témák segítségével hogyan lehetne egy kisebbségi csoport, például a lengyelek életét megkönnyíteni, és elősegíteni beilleszkedésüket a norvég kultúrába.

(Kovács Ferenc)

BBB; rend: Saša Podgorelec, Horvátország, 1998

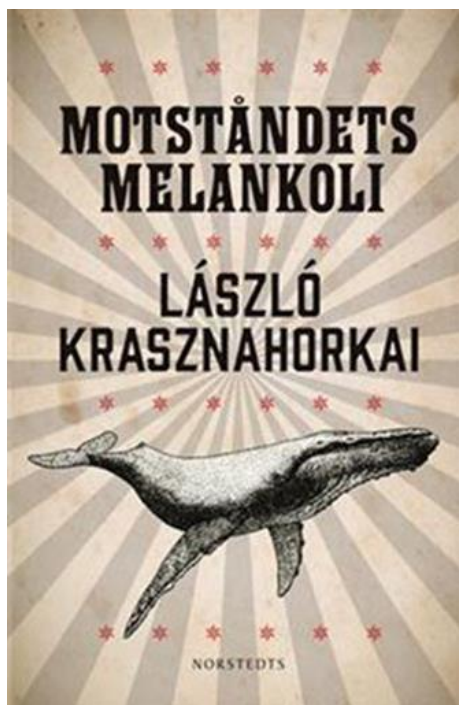
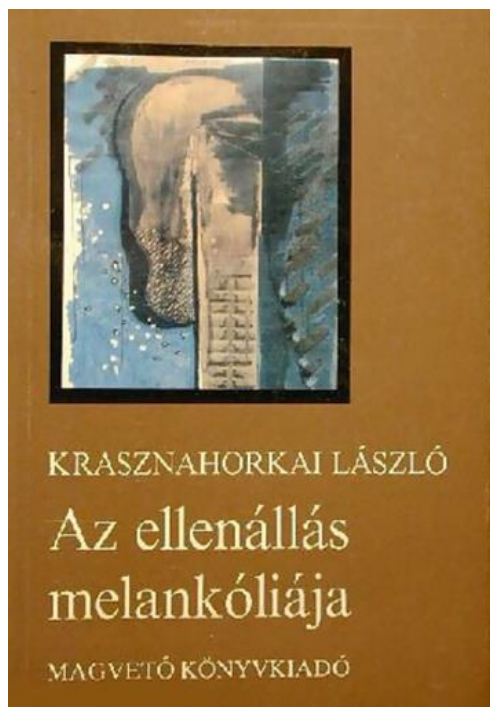
Down With The Masks; Maske su pale; rend: Mladen Petričić, Horvátország, 1999

- Eight Years Later; 8 godina poslije; rend: Mirza Delibašić, Bosznia-Herzegovina, 1992
The Road of Fraternity and Unity; Cesta Bratstva in Enotnosti, rend: Maja Weiss Szlovénia, 1999
My Country (For Internal Use Only); Moja domovina (za unutrašnju upotrebu); rend: Goran Radovanović, Jugoszlávia, 2000
Pretty Dyana; rend: Boris Mitić; Szerbia és Montenegró, 2003
Pavilion 22; Paviljon 22, rend: Nehad Puhovski, Horvátország, 2002
Ambassadors Learn Languages; Ambasadori uče jezike; rend: Šemsudin Gegić, Bosznia-Herzegovina, 2007
Distorted Reflections; Iskrivljeni odrazi; rend: Tatjana Božić, Horvátország, 2001
Rend: Hrvoje Mabić, Horvátország, 2002
Escape; rend: Darko Lungulov, Szerbia és Montenegró, 2005

Imre Eszter munkája

Krasznahorkai László m veinek svéd visszhangja

A hosszú mondatok utazása a pontig *

Niklas Qvarnström szerint Krasznahorkai László a magyar próza egyfajta különlegessége és annak egyik nagymestere.

A háború utáni magyar irodalom mindezideig általánosan pozitív tapasztalatokkal erősített meg abban, hogy létezik egy különleges mondat szerkesztés, vagy legalább is az ország nemzetközileg feltűnést keltő írói között előszeretettel elterjedt a hosszan tekerődő, írásjelekkel aprólékosan ellátott mondatok szerkesztése, betoldott tételeivel (kimerítően zárójelezve, a mondatok összefonásával zenedarabhoz hasonlóan) lassan áramlik oldalakon át, és olyanféle ütemtartásra kényszeríti az olvasót, amelybe nehéz belekerülni, de hosszasan, miután nehéz belőle kijutni, hogy végre valahára a rendszert ponttal befejezze, mint Nadas Péter, félig kitalált emlékirataiban és párhuzamos történeteiben, vagy Eszterházy Péter nemzetségének hímzett (és revideált) családörténetében teszi; Konrád György kerti bulijának vendégeiről senki nem is feltételezte, hogy valaha is megjelenének a valóságban, akár Kertész Imréről sem, aki a Kaddis a meg nem született gyermekért szerzője, hogy Andrew Miller britt író *regényrészleteiről*

ne is beszéljünk, amelyben egy László nevű magyar, a regény prózájától eltérően, hosszasan kanyargó mondatokkal jellemez, hogy még egyszer aláhúzza a magyar távlatot és igazolja tézisémet, miszerint nem egy író, nevezetesen Krasznahorkai László, egyszerű köszöntéséről van itt szó, akinek a művét most olvastam, hanem a kortárs magyar próza-művészetének egyedi művelőjéről, aki a mondatok zenei tökéletes egymásba fonásával jeleskedik és az egymásközi, gyakran ellentmondásos érzelmi állapotokat az egy és sokfele ágazó mondatban tehetségesen alakítja, ő a nehezen kiejthető nevű Krasznahorkai László, akit alig néhányan ismernek ebben az országban, esetleg csak az idei Nobel-díj kihirdetése előtti fogadólístákról, és még kevesebben a *Torinói ló* filmfeliratairól, az aligha alamuzsi Tarr Béla cégéres fekete-fehér filmjeinek forgatókönyvírójaként, regényeinek többszörös filmre vitelével kapcsolatosan, többek közt az 1989-ben készült mély és sajátos mesteri művéről, Az ellenállás melankóliájáról, mellyel az író most svédül is bemutatkozik, Daniel Gustafsson Pech ugyancsak mesteri fordításában, minden egyes kigondolható díjra érdemes hőstettez, ugyanolyan nagyságrendű tett ez, mint saját kezűleg irányítani egy kitömött kék óriásbálnát, amelyet a regény párásan deres kisvárosában, meghatározhatatlan felbontásban egy vándorcirkusz fitogtat: az utcai világitás megszűnik, a szeméttorlasz nő, a visszaszorított zendülés a sűgő-bűgő éjjeli lények közt éppen hogy kitör, mialatt Eszter asszony elhatározza, hogy növekvő étvágyú diktátori tervszerűséggel átveszi a város ellenőrzését és melankolikus férje támogatása nélkül, aki elfed és beszögez minden ablakot a megnevezhetetlen jövőendő „egyre inkább kiművelt keserűséggel” teli szükségessége előtt megkísérli zongoráját a *Werckmeister-harmoniák* szerint hangolni (aminek a Tarr féle megfilmesítést keresztelték), pedig Eszter úr a leginkább aggódó azok között, akik fiatal barátja, Valuska eltűnését fájjalják, egy jószívű, Büchner Voyzeck jellemvonásaival felruházott, csillagimádó félészű hülyét, aki kifulladásra rohan, hogy embertársait figyelmeztesse arra, amit maga sem tud, jóindulatú, de közmondásosan több mindent megghiúsít, mint amennyit megment, különösen szegény anyja, Pflaumné kárára, aki állandóan attól fél, hogy a fia „gyalázatot” hoz reá; és mind a négy szereplő - saját alkatának és éleltenének képviselőjeként a város négy sarka koordinátáinak végpontjai között barangolva cselekszik és jut ki a nagyvilágba, miközben a névtelen helység apránként kozmikus méreteket ölt, kissé hasonlóképpen ahhoz, ahogyan James Joyce az *Ulyssesben* reánk hagyta Dublint, ilyenformán Krasznahorkait inkább helyezem a fennkölt modernisták, mint a posztmodernnek társaságába, magyar üzenete egy késői *Moby Dick; or, The Walée(1851) is a novel by Herman Melville*, óriáscethall és mindazzal együtt, ami esetlegesen kitömötten halott: az Eszter asszony szerinti ámitó trójai ló, éppen oly üresen, mint amilyen a világűrben az emberfia sorsa.

* Niklas Qvarnström: Långa meningars färd mot punkt, Sydsvenska Dagbladet 2014. október 20.

Békássy N. Albert fordítása

Figyelemreméltó alkotás

Krasznahorkai László *Az ellenállás melankóliája* c. megigézö regényével első alkalommal elérhető svédül. Valóban annyira figyelemreméltó alkotás. rég olvastam ilyet, írja *John Sjögren*.

Láttad-e valaha Tarr Béla magyar rendezö valamelyik filmjét? Tudom, hogy ez messzemenően nem valószínű. A mozi vetítések csúcshatását mérve Tarr egyedülálló filmjei nem mindig szerepelnek első helyen és egyébként sem volt mindig könnyü házi használatra beszerezni. De, láttad talán *A torinói ló* címü filmjét, amelyet néhány évvel ezelött a svédországi mozikban is bemutattak. Még ha nem is tudod, de amennyiben láttad, vagy megnéztél bármely más Tarr féle filmalkotást, minden valószínűséggel ismeretséget kötöttél Magyarország elsőrangú írójával, Krasznahorkai Lászlóval. Tarr és Krasznahorkai ui. sok-sok éve szorosan együttmüködnek. Tarr majd minden filmjének forgatókönyve Krasznahorkai eredeti alkotásának, vagy irodalmi szövegmintájának feldolgozásán alapul. Amikor *Az ellenállás melankóliája* címü, eredetileg 1989-ben megjelent, svédre fordított regényével és Tarr filmre vitelében 2000-ben *Werckmeister-harmóniák* néven szerepelt alkotásával ez a magyar bevonul, állapítsuk meg, hogy olyan író munkásságával találkozunk, aki legalább is annyira makacs és önfejü, mint Tarr a filmalkotásban. És ennek a valakinek igényes stílusa valamelyest Tarr filmesztétikájára emlékeztet. Tarr talán a valószínűtlen hosszú felvételezéseiröl ismert (pl. 67 perces a *Macbeth*). Krasznahorkai valami hasonlót tesz, csakhogy irodalmilag. *Az ellenállás melankóliája* minden fejezete megállás és sor-tördelés nélküli, szakasz beosztástalan betüáradat, amely oldalakon át folytatódik fel és le. Ha ezzel a megigézással hagyod magad bebugyolálni és a nem egészen könnyen hozzáférhető stílussal, az író annál többet juttat vissza. A regény sajátos alakzata megfelel az alkotó azonos eredeti tartalmának. A cselszövéssé épp oly bizarr, mint rejtélyes. Egy alföldi magyar városkában vagyunk, ahol fura hideg gyötör. A mínuszfokok lefagyasztják a lakosokat, de a hó megérkezése csak elmarad. Valami nem stimmel. Az apokaliptikus hangulat mindinkább terjed. Mindenek tetejébe egy különös cirkusz érkezik a városba, amely egy óriási cethal tetemével a látványosságot hivatott szolgálni, valamint a jelenlevö torz Herceg, aki mintegy az erőszakot felbujtató agitátor. A zürzavar és a káosz hamarosan kész tény. Krasznahorkai bemutatja olvasójának néhány jelleméz, akik így, vagy úgy egymáshoz kötödnék és mindnyájan belesöpöppennek azokba a fura eseményekbe, amelyek a városban játszódnak le. A központban Valuska áll, egy szent bolond, aki kozmikus szemléletével idejének nagy részét a csillagok közt tölti. Földi feladatainak számít Eszter úr segítése, aki a nappaliba bezárkózott muzsikusként az ott levö különlegesen hangolt zongorán az elfelejtett *Werckmeister-harmóniák* szerinti zenét alkot. Ezek és sok más szálak Krasznahorkait egy sajátos irodalmi hálóba szövik. Miröl is van tulajdonképpen szó? Hogyan kell olvasni ezt az időnként nehezen felfogható szöveget? Egyesek metaforának tartották e végítéletserü regényt, mint ha a 80-as évek kommunista Magyarországnak egyfajta kedélyállapotát térképezné fel. Az effajta értelmezés feltehetőleg némi igazságot is tartalmaz. De nem a teljes igazságot. Krasznahorkai regénye szerfelett sokértelmü, túlságosan rejtélyes ahhoz, hogy egyszerű allegóriává szükítsék. *Az ellenállás melankóliája* ugyanakkor

óriási tömeg is egyszerre. Végére azt hiszem, itt találjuk a káosz és a kozmosz közti alapösszetűzést. Amit mi rendszerezett világűrnek tartunk, Krasznahorkai benyomása szerint nem más, mint káosz. Könyvének utolsó oldalain behatóan ábrázolja az emberi test halála utáni rothadását, enyészetét, amit „a kristályok rendszerében rejtőző káosz vég nélküli ereje” összedarál. Krasznahorkai aligha optimista. Összehasonlították Thomas Bernhard-dal, mindenek legnagyobb pesszimiztájával és W G Sebald-dal. Nyilván hízelgő összevetések, egyáltalán nem túlzottak. Krasznahorkai ezen a szinten van. De ugyanakkor belülről körülszimatolja a népszerű irodalom berkeit. Ahogy a természetfölöttit választékosan beleszővi regényébe, időnként egy európai Haruki Murakamira emlékeztet. Krasznahorkai többnyire mégis egészen sajátos. Tényleg eljött az ideje, hogy a svéd közönség számára Daniel Gustafsson Pechs remek fordításában most hozzáférhetővé váljék. Mert ez valóban a legkiemelkedőbb, amelyet már rég olvastam.

John Sjögren

*MEDIAHUSET.UNIT 2014-10-19 <http://unt.se/kultur-noje/litteratur/ett-kosmisktfloodande-kaos-3416761.aspx> Fordította: **Békássy N. Albert**

Krasznahorkai László

1954-ben Gyulán született, középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte kiemelt latin szakos osztályban. Jogot hallgatott Szegeden és Budapesten, de végül magyar-népművelő szakon szerzett diplomát 1983-ban az ELTE Bölcsészkarán. A 70-es évek végén indult írói pályája, első novelláját 1977-ben közölte a *Mozgó Világ*. Első regénye, a *Sátántangó* 1985-ben jelent meg a Magvető kiadónál, és azonnal jelentős kritikai érdeklődés fogadta. Míg legsikeresebb könyvét 10-nél is több nyelvre fordították le, és számos nyelvterületen, Norvégia, Dánia stb. éppen kiadásra vár. A 80-as évektől folyamatosan jelennek meg művei, több könyve, mint például *Az ellenállás melankóliája*, a *Háború és háború*, vagy a *Seiobo járt odalent komoly kritikai sikert aratott külföldön is. Számos irodalmi díjban, elismerésben részesült. Kossuth-, József Attila-, Prima Primissima-díjas. Több nemzetközi díja közül a Brücke Berlin-díj, illetve a 2014-ben elnyert, a Nobel-díj alternatívájának tekinthető American Award in Literature a legjelentősebbek. Az író a '80-as évek végétől szinte folyamatosan vándorol, hosszabb ideig élt Amerikában, Görögországban, többször visszatért Kínába és Japánba. Magyarország mellett Berlin tekinthető élete két állandó színhelyének. Krasznahorkai László írói pályájától nem függetleníthető a filmes szerepvállalása. Első regénye, a *Sátántangó* megjelenésétől Tarr Béla állandó munkatársaként dolgozott. Az egyik legnagyobb hatású kortárs filmrendezőnek tartott Tarr két regényét adaptálta, 1994-ben mutatták be a 7,5 órás monumentális filmjét, a *Sátántangót*, és 2000-ben került a mozikba *Az ellenállás melankóliája* alapján készült *Werckmeister harmóniák*. Krasznahorkai azonban nemcsak ebben a két filmben dolgozott Tarr Béla mellett forgatókönyvíróként, de kisjátékfilmeket is beleértve 1988 óta rendező összes filmjét ő írta.*